

УДК 614.252:361.1

ВПРОВАДЖЕННЯ ОСНОВ ПРЕКОНЦЕПЦІЙНОГО ЗДОРОВ'Я У СИСТЕМУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ

О. Є. Січкоріз

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

IMPLEMENTATION OF PRECONCEPTION HEALTH BASES IN DOCTOR'S POST-GRADUATE TRAINING SYSTEM

O. Ye. Sichkoriz

Lviv National Medical University by Danylo Halytskyi

У статті узагальнено досвід роботи кафедри медичної діагностики і терапії факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького щодо впровадження основ прекоцепційного здоров'я населення у програму післядипломної підготовки лікарів-гінекологів, педіатрів, неонатологів, сімейних лікарів.

This article summarizes the experience of the Department of Medical Diagnostic and Therapy of Faculty of Post-Graduate Education of Danylo Halytskyi Lviv National Medical University in implementation of preconception health bases of post-graduate education's program of gynecologists, pediatricians, neonatologists, general practitioners.

Вступ. Національними пріоритетами переважної більшості країн є зменшення материнської та дитячої захворюваності і смертності. На сьогодні важливі медичні, соціальні, економічні та етичні питання асоціюються з вродженими вадами розвитку і пов'язаними з ними станами.

Досягнення генетики сприяли змінам концепцій клінічної медицини. Постає необхідність переходу до технологій профілактичної медицини – методів пренатальної діагностики вроджених вад розвитку (ВВР), розширення програм масового та селективного скринінгу спадкових захворювань, корекції вроджених вад на ранніх етапах життя. Одним із шляхів реалізації даного завдання є впровадження основ прекоцепційної профілактики у навчальні програми передатестаційних циклів та циклів тематичного вдосконалення, на яких проходять підготовку лікарі-акушери-гінекологи, педіатри, лікарі ультразвукової діагностики.

Основна частина. Кафедра медичної діагностики і терапії факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького на даний час проводить цикли спеціалізації та передатестаційні цикли з фаху “Ультразвукова діагностика”, а також цикл тематичного удосконалення “Пренатальна діагностика і основи медичної генетики”, передатестаційний цикл “Загальна практика – сімейна медицина”.

Базою кафедри є Рівненський обласний клінічний лікувально-діагностичний центр імені В. Поліщука, одним із структурних підрозділів якого є обласний медико-генетичний центр. Фахівці діагностичного центру та кафедри успішно працюють над реалізацією ряду міжнародних проєктів і програм, зокрема, створення обласного реєстру вроджених вад розвитку за міжнародними стандартами, профілактики алкогольного фетального синдрому, вад невральної трубки, ранньої реабілітації дітей з особливими потребами та правового захисту дітей-інвалідів.

У співпраці з міжнародними партнерами створено унікальну платформу для впровадження важливих науково-практичних ініціатив щодо охорони здоров'я дітей і матерів, які ґрунтуються на конкретних епідеміологічних даних. Ця платформа (реєстр вроджених вад розвитку) дає підстави на членство України в таких авторитетних організаціях, як Міжнародна палата систем моніторингу і досліджень ВВР, Європейська організація систем моніторингу ВВР. Унікальна інформація щодо стану захворюваності та розповсюдженості ВВР додає українські дані до світових систем, а також дозволяє брати участь у міжнародних дослідницьких проєктах, сприяє обміну інформацією.

Результати моніторингу ВВР за міжнародними стандартами у Рівненській області впродовж десяти років (2000–2009 рр.) засвідчили наявність епідемії

вад невральної трубки (ВНТ). Загальна частота ВНТ у Рівненській області є однією із найвищих у Європі (22,2 випадків на 10 тис. народжених). Частоти зрощених близнюків і тератом також відрізняються від середньостатистичних європейських даних. Це також стосується і частоти мікроцефалії та мікрофталмії.

Значну частину ВВР спричиняють дефіцит мікро-нутрієнтів, зокрема фолієвої кислоти, а також вплив алкоголю на антенатальний розвиток дитини. Не виключено, що до факторів ризику виникнення ВВР у Рівненській області може відноситися також хронічний вплив низьких доз іонізуючої радіації.

Прикладом міжнародної наукової співпраці є також дослідження впливу алкоголю на розвиток дитини, в якому беруть участь викладачі кафедри та науковці з 5 університетів під егідою Національного інституту охорони здоров'я (м. Бетезда, округ Монтгомері, штат Меріленд, США).

Необхідність проведення прекоцепційної профілактики та покращення прекоцепційного здоров'я задекларована у низці державних програм та директивних документів – наказі МОЗ України № 641/84 від 31.12.2003 року “Про удосконалення медико-генетичної допомоги в Україні”, наказі МОЗ України № 503 від 28.12.2002 р. “Про удосконалення амбулаторної акушерсько-гінекологічної допомоги в Україні”, наказі МОЗ України № 417 від 15.07.2011 р. “Про організацію амбулаторної акушерсько-гінекологічної допомоги в Україні”, Державній програмі “Репродуктивне здоров'я нації” на період до 2015 р. (затверджена Постановою КМУ № 1849 від 27.12.2006 р.).

Викладачами кафедри медичної діагностики і терапії була запропонована програма прекоцепційного здоров'я населення. Програмою передбачається реалізація низки організаційних, освітніх, медичних заходів, а саме:

– пропаганда політики прекоцепційного здоров'я в широкому розумінні цього слова – “Здорова мати – здорова дитина”, кампанія з покращення обізнаності населення щодо профілактичного застосуван-

ня фолієвої кислоти, кампанія проти куріння та вживання алкоголю;

– широке впровадження заходів прекоцепційної профілактики, доступних для кожної жінки репродуктивного віку в Рівненській області на базі жіночих консультацій, кабінетів і центрів планування сім'ї та репродуктивного здоров'я, збільшення кількості жінок репродуктивного віку, які вживають фолієву кислоту в таблетках прекоцепційно;

– медико-генетичне консультування як дошлюбне, так і перед плануванням вагітності для сімей групи ризику виникнення вроджених вад у плода для своєчасної оцінки ступеня ризику, надання індивідуальних рекомендацій щодо пренатальної діагностики під час вагітності;

– аналіз організації та виконання заходів з покращення прекоцепційного здоров'я.

Серед методів реалізації програми є проведення семінарів, лекцій для лікарів з метою підвищення рівня знань щодо прекоцепційного здоров'я та профілактики ВВР. Саме з цією метою на кафедрі створено інформаційний ОМНІ-центр. Викладачі кафедри, лікарі центру, лікарі-слухачі беруть активну участь у розширенні україномовної сторінки в міжнародних інформаційних системах (IBIS) щодо проблем вроджених вад розвитку. Розміщені на ній інформаційні статті широко використовуються у проведенні освітніх заходів серед медичних працівників, працівників освіти, відділів сім'ї та молоді, громадських організацій з питань вроджених вад розвитку.

Висновки: 1. Отриманий досвід свідчить про необхідність впровадження основ прекоцепційного здоров'я населення у програму підготовки лікарів-акушерів-гінекологів, педіатрів, сімейних лікарів, неонатологів, лікарів ультразвукової діагностики.

2. Практичне значення освітніх програм полягає в тому, що завдяки ефективній співпраці акушерсько-гінекологічної, педіатричної, медико-генетичної служб та закладів післядипломної освіти створюється підґрунтя для реалізації напрямків медичної допомоги дітям і матерям в умовах реформування системи охорони здоров'я.

Література

1. Досвід проведення комплексної пренатальної діагностики хромосомної патології у Рівненській області / І. В. Шумлянський, З. О. Сосинюк, Л. С. Євтушок [та ін.] // Матеріали IV з'їзду медичних генетиків України. – Львів, 2008. – С. 38.

2. 1st Central and Eastern European Summit on Preconception Health and Prevention of Birth Defects / Y. Korzhynskyy, A. Woolbright, V. Boyko [et al.]. – Budapest, Hungary, 2008. –

P. 129.

3. Chronic radiation exposure in the Rivne-Polissia region of Ukraine: implications for birth defects / K. N. Dancause, L. Yevtushok, S. Lapchenko [et al.] // Am. J. Hum. Biol. – 2010. – Vol. 22, № 5. – P. 667–674.

4. The plausibility of maternal nutritional status being a contributing factor to the for fetal alcohol spectrum disorders: the potential influence of zinc status as an example /

C. L. Keen, J. Y. Uriu-Adams, A. Skalny [et al.] // *Biofactors*. – 2010. – Vol. 36, №2. – P. 125–135.

5. Prenatal Utrasound Detect the Effects of In Utero Alcohol Exposure? / Kfir M. Yevtushok, L. Onishenko, S. L. Chambers [et al.] // A pilot study. *Ultrasound in Obstetrics and Gynecology*. – 2009. – Vol. 33, № 6. – P. 683–689.

6. Wertelecki W. Birth defects surveillance in Ukraine: a process / W. Wertelecki // *Pediatrics*. – 2010. – Vol. 125. – P. 836–843.

7. High Rates Of Neural Tube Defects In Ukraine / N. Yuskiv, S. Polishchuk, S. Shevchuk [et al.] // *Birth Defects Res. A. Clin. Mol. Teratol.* – 2004. – Vol. 70. – P. 400–402.